

Дело C-238/20

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

5 юни 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Augstākā tiesa (Senāts) (Върховен съд, Латвия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

4 юни 2020 г.

Жалбоподател в първоинстанционното и в касационното производство:

SIA Sātiņi-S

Друга страна в касационното производство:

Dabas aizsardzības pārvalde (Служба за опазване на околната среда, Латвия)

[...]

Administratīvo lietu departaments (Административно отделение)

Latvijas Republikas Senāts (Върховен съд на Република Латвия)

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

Рига, 4 юни 2020 г.

Върховният съд [...] [състав на запитващата юрисдикция]

разгледа в писмено производство касационната жалба, подадена от дружеството SIA Sātiņi-S (наричано по-нататък „жалбоподателят“) срещу решение на Administratīvā argabaltiesa (Регионален административен съд, Латвия) от 30 април 2019 г. по административно дело, образувано по жалба на посоченото дружество, с която се цели Dabas aizsardzības pārvalde (Служба за опазване на околната среда) да бъде задължена да издаде административен акт в негова полза, с който да му бъде предоставено обезщетение за сериозни вреди върху аквакултурите в притежаваните от

него имоти, причинени от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи на лов, които са обект на специална защита.

Предмет на главното производство и относими факти

1. Защитена природна зона „Sātiņu dīķi“ („Езера Sātiņu“) е обявена за специална защитена зона с Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumi Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem“ (Постановление № 212 на Министерски съвет от 15 юни 1999 г. относно защитените природни зони).

През 2002 г. жалбоподателят придобива недвижимите имоти „Liegumi“ („Резервати“) и „Centri“ („Центрове“), попадащи в защитена природна зона „Sātiņu dīķi“. Езерата в имотите на жалбоподателя заемат 600,7 хектара (от общо 687 хектара площ на имотите).

През 2005 г. тези територии са включени в защитена зона от европейско значение „Натура 2000“ (наричана по-нататък „зона от „Натура 2000“).

2. На 16 август 2017 г. жалбоподателят подава до Службата за опазване на околната среда искане да му бъде изплатено обезщетение за загуби, причинени на аквакултурите в имотите му „Liegumi“ и „Centri“.

Регионалното поделение на Службата за опазване на околната среда в Курземе оценява претърпените загуби в резултат от вредите, нанесени на [съоръженията за] аквакултури на жалбоподателя на 87 428,50 EUR.

Службата за опазване на околната среда отказва да предостави поисканото обезщетение за сериозни вреди върху аквакултурите, причинени от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи на лов, които са обект на специална защита, тъй като жалбоподателят вече е получил максималния размер на помощта *de minimis*.

3. Според Службата за опазване на околната среда в разглеждания случай е приложим таванът от 30 000 EUR на помощта *de minimis*, установен в член 3, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 717/2014 на Комисията от 27 юни 2014 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* в сектора на рибарството и аквакултурите (наричан по-нататък „Регламент № 717/2014“).

Регламент № 717/2014 се прилага Латвия в съответствие с предвиденото в Ministru kabineta 2015. gada 29. septembra noteikumi Nr. 558 „De minimis atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtība zvejniecības un akvakultūras nozarē“ (Постановление № 558 на Министерски съвет от 29 септември 2015 г. относно условията за отчитане и предоставяне на помощта *de minimis* в сектора на рибарството и аквакултурите, наричано по-нататък „Постановление № 558“) и в Ministru kabineta 2016. gada 7. jūnija noteikumi Nr. 353 „Kārtība, kādā zemes īpašniekiem vai lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu

dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, un minimālās aizsardzības pasākumu prasības postījumu novēršanai“ (Постановление № 353 на Министерски съвет от 7 юни 2016 г. относно процедурата за определяне на размера на загубите, претърпени от собствениците и ползвателите на земи в резултат на сериозни вреди, причинени от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи на лов, които са обект на специална защита, както и относно минималните условия, на които трябва да отговарят мерките за защита, за да предотвратят настъпването на вреди, наричано по-нататък „Постановление № 353“).

Службата за опазване на околната среда приема, че жалбоподателят вече е получил максималния размер на помощта *de minimis* за период от три бюджетни години, поради което плащането на поисканото за 2017 г. обезщетение би надхвърлило тавана от 30 000 EUR на помощта *de minimis*, установен в член 3, параграф 2 от Регламент № 717/2014.

4. Жалбоподателят подава жалба пред съда, с която цели Службата за опазване на околната среда да бъде задължена да му заплати обезщетение за сериозни вреди върху аквакултурите в притежаваните от него имоти, причинени от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи на лов, които са обект на специална защита.

Жалбоподателят твърди, че таванът *de minimis* се прилага спрямо държавните помощи с цел да не се наруши правилното функциониране на вътрешния пазар на Европейския съюз. Обезщетението за загуби, обаче, не представлява предоставено от държавата предимство. Обезщетението за загуби цели поправка на претърпените от дадено предприятие вреди при изпълнение на задачи от обществен интерес.

Прилагането на точка 39 от Постановление № 353 води до положение, при което малките предприятия получават 100 % покритие на претърпените от тях загуби за период от три години, докато в случая на жалбоподателя, който управлява големи площи езера, намиращи се в зона от „Натура 2000“, се компенсират само 12 % от претърпените загуби.

5. Исканията на жалбоподателя са отхвърлени като от първоинстанционния, така и от въззивния съд.

Жалбоподателят подава касационна жалба, в която твърди, че Европейската комисия трябва да бъде уведомена за помощите, които надхвърлят тавана *de minimis* за период от три години, и че последните не могат да бъдат предоставяни докато Европейската комисия не обяви, че съответната помощ е съвместима с вътрешния пазар. Националните институции са можели да изпълнят процедурата по уведомяване на Европейската комисия.

6. С оглед на гореизложеното, спорът в настоящото производство се състои в това дали обезщетението за сериозни вреди върху аквакултурите, причинено от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи

на лов, които са обект на специална защита в зоните от „Натура 2000“, трябва да бъде съобразено с тавана *de minimis*, приложим спрямо предоставянето на държавни помощи.

Приложимо национално законодателство и приложимо право на Европейския съюз

7. Право на Европейския съюз:

7.1 Член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

7.2 Член 3, параграф 2 и съображение 15 от Регламент (ЕС) № 717/2014 на Комисията от 27 юни 2014 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* в сектора на рибарството и аквакултурите.

7.3 Член 3, параграф 2, букви а) и б) и член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици.

8. Национално законодателство:

8.1 Sugu un biotopu aizsardzības likums (Закон за опазване на видовете и биотопите)

„Член 4. Правомощия на Министерски съвет:

Министерски съвет установява:

[...]

б) процедурите за определяне на размера на претърпените от ползвателите на земи загуби в резултат от сериозни вреди, причинени от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи на лов, които са обект на специална защита, както и минималните изисквания, на които трябва да отговарят мерките за защита с оглед недопускане настъпването на вреди;

[...]“.

„Член 10. Право на обезщетение на собствениците или ползвателите на земи:

(1) Собствениците или ползвателите на земи имат право на обезщетение от предвидените за целта средства от държавния бюджет във връзка със сериозни вреди, причинени от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи на лов, които са обект на специална защита, при условие, че посочените собственици или ползватели са взели необходимите мерки за защита и съобразно техните практически познания, способности и възможности са приложили природосъобразни практики за недопускане или

намаляване на вредите. Собствениците или ползвателите на земи нямат право на обезщетение, ако умишлено за допринесли за настъпването на вредите или за увеличаване на техния размер с цел да получат такова обезщетение.

[...]

(3) Обезщетението за сериозни вреди, причинени от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи на лов, които са обект на специална защита, не се предоставя, ако собственикът или ползвателят на земята е получил други суми от страна на държавата, общината или Европейския съюз, предвидени пряко или непряко във връзка със същите ограничения на икономическата дейност или във връзка със същите вреди, причинени от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи на лов, обект на специална защита, за които законодателството предвижда обезщетение, както и ако заявителят получава помощ по силата на Регламент (ЕС) № 508/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за Европейския фонд за морско дело и рибарство и за отмяна на регламенти (ЕО) № 2328/2003, (ЕО) № 861/2006, (ЕО) № 1198/2006 и (ЕО) № 791/2007 на Съвета и Регламент (ЕС) № 1255/2011 на Европейския парламент и на Съвета“.

8.2 Lauksaimniecības un lauku attīstības likums (Закон за селското стопанство и развитието на селските райони)

Член 5:

[,][...]

(7) Министерски съвет определя условията за управление и контрол на помощите за селското стопанство, предоставяни от държавата и от Европейския съюз, както и условията за управление и контрол на помощите за развитие на селските райони и на рибарството, предоставяни от държавата и от Европейския съюз.

[...][“.]

8.3 Приложимото в главното производство Постановление № 558 [...], което е отменено с Ministru kabineta 2018. gada 21. Novembra noteikumiem Nr. 715 „Noteikumi par *de minimis* atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtību un *de minimis* atbalsta uzskaites veidlapu paraugiem“ (Постановление № 715 от 21 ноември 2018 г. „Условия за отчитане и предоставяне на помощта *de minimis* и за утвърждаване на образец на формуляр за отчитане на помощта *de minimis*“) гласи[:]

Точка 1: „Настоящото постановление определя условията за отчитане и предоставяне на помощта *de minimis* в сектора на рибарството и аквакултурите в съответствие с Регламент (ЕС) № 717/2014 на Комисията от

27 юни 2014 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* в сектора на рибарството и аквакултурите (наричан по-нататък „Регламент № 717/2014 на Комисията“).

Точка 2: „За да получат помощта *de minimis* в съответствие с предвиденото в членове 3, 4 и 5 от Регламент № 717/2014 на Комисията, кандидатите за такава помощ подават пред органа, който я предоставя, заявление за помощ *de minimis* (приложение 1) (наричано по-нататък „заявлението“). В заявлението се посочва помощта *de minimis*, получена от кандидата през текущата бюджетна година и през двете предходни бюджетни години, както и планираната помощ *de minimis*, независимо от начина на предоставянето ѝ и от органа, който я отпуска. В случай на кумулиране на помощи *de minimis*, кандидатът за помощта следва да предостави информация и за другите помощи, получени за съответния проект за същите допустими разходи. При предоставяне на информация за помощите *de minimis* и други планирани държавни помощи, кандидатът за помощта трябва да посочи помощите, които е заявил, но по отношение на които предоставящият ги орган все още не се е произнесъл. Ако кандидатът за помощта *de minimis* не е получавал помощ от този вид, той трябва да посочи това обстоятелство в заявлението“.

8.4 Постановление № 353 [...] (в редакцията му, приложима към разглеждания случай):

Точка 1: „Настоящото постановление урежда:

1.1 процедурата за определяне на размера на загубите, претърпени от собствениците и ползвателите на земи, в резултат на сериозни вреди, причинени от мигриращи видове животни и видове животни, неподлежащи на лов, които са обект на специална защита (наричани по-нататък „загубите“);

[...][“.]

Точка 39: „При вземането на решение за предоставяне на обезщетение, компетентните органи спазват следните изисквания:

39.1 предоставят обезщетението, като се съобразяват с ограниченията по отношение на секторите и дейностите, посочени в член 1, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1408/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* в селскостопанския сектор (наричан по-нататък „Регламент № 1408/2013 на Комисията), или в член 1, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 717/2014 на Комисията от 27 юни 2014 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* в сектора на рибарството и аквакултурите (наричан по-нататък „Регламент № 717/2014 на Комисията“).

39.2 проверяват дали размерът на обезщетението не увеличава общия размер на помощта *de minimis*, получена през текущата бюджетна година и през двете предходни бюджетни години до стойност, която надхвърля тавана на помощта *de minimis*, установен в член 3, параграф 2 от Регламент № 1408/2013 на Комисията (икономически оператори, участващи в първичното производство на селскостопански продукти) или в член 3, параграф 2 от Регламент № 717/2014 на Комисията (икономически оператори, участващи в сектора на рибарството и аквакултурите в съответствие с Регламент (ЕС) № 1379/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 година относно общата организация на пазарите на продукти от риболов и аквакултури, за изменение на регламенти (ЕО) № 1184/2006 и (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕО) № 104/2000 на Съвета). При определяне на размера на обезщетението, получената помощ *de minimis* се оценява по отношение на едно и също предприятие. За „едно и също предприятие“ се счита предприятие, което отговаря на условията, предвидени в член 2, параграф 2 от Регламент № 1408/2013 и член 2, параграф 2 от Регламент № 717/2014“.

Точка 40: „В срок от два месеца, считано от датата на определяне на размера на загубите, компетентният орган приема решение за предоставяне на обезщетението, като посочва неговия размер, или решение, с което се отказва предоставянето на обезщетение“.

Причини, поради които запитващата юрисдикция изпитва съмнения относно тълкуването на правото на Съюза

9. Според настоящия съд е необходимо на първо място да се определи коя е приложимата правна уредба, по-конкретно — да се отговори на въпроса дали обезщетението за причинени от защитени птици и животни загуби, които са претърпени от икономически оператори в сектора на рибарството и аквакултурите, трябва да се счита за държавна помощ.

9.1 В отговор на поставените от настоящия съд въпроси, компетентният [в тази област] орган — Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (Министерство на околната среда и регионалното развитие) — твърди, като се позовава на решение на Съда на Европейския съюз от 19 март 2013 г., Vouygues и Vouygues Télécom/Комисия и др., C-399/10 P и C-401/10 P (EU:C:2013:175), че обезщетението за причинени от защитени животни загуби в областта на рибарството и аквакултурите трябва да се счита за държавна помощ.

Освен това, на интернет страницата на Европейската комисия са публикувани съобщения за помощи, предоставени в сходни ситуации, като например в случая по дело SA.50367 (2018/N), който се отнася до плащането на обезщетение за вреди, нанесени от защитени животни.

9.2 Независимо от това настоящият съд изпитва съмнения във връзка с възможността правната уредба относно държавните помощи да бъде приложена спрямо плащанията на обезщетения.

Обезщетения се предвиждат за изпълнението на определени задължения от обществен интерес, по-конкретно, както е в главното производство — за въздържането от защита на рибни ресурси срещу вреди, причинени от птици и животни. Държавата налага посоченото задължение в обществен интерес, като установява ограничения при управлението на определени територии.

Предвидените от държавата задължения от обществен интерес по отношение на специална защитена зона като разглежданата в главното производство са наложени в изпълнение на законодателството на Европейския съюз, в случая по-специално на Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици (наричана по-нататък „Директива 2009/147“).

Според настоящия съд обезщетението за вредите, причинени от птици и животни, представлява обезщетение за претърпени загуби по смисъла на член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз, а не допълнително плащане, което би могло да се счита за държавна помощ.

Посоченото по-горе решение на Съда на Европейския съюз по съединени дела Еуропа Vouygues и Vouygues Télécom/Комисия и др. предоставя определение на понятието „държавна помощ“, но това решение по същество се отнася до заем от акционер при увеличаване на капитала на дружество. Настоящият съд счита, че обхватът на даденото от Съда на Европейския съюз определение в посоченото дело не включва по несъмнен начин разглежданото в настоящия случай обезщетение за претърпени загуби.

9.3 След анализ на член 1 във връзка със съображение 15 от Регламент № 717/2014 настоящият съд достига до извода, че този регламент не е приложим *prima facie* спрямо обезщетението за загуби, нанесени от мигриращи видове птици или животни или от видове, неподлежащи на лов.

Ето защо, според настоящия съд националната правна уредба за прилагане на Регламент № 717/2014, по-конкретно Постановление № 558 на Министерски съвет, също не урежда тези загуби.

9.4 Въпреки това, предвид компетентността на Съда на Европейския съюз в областта на тълкуването и прилагането на Договорите, настоящият съд счита за необходимо да отпрати този въпрос.

Отговор на поставения правен въпрос не бе открит в досегашната практика на Съда на Европейския съюз.

10. Независимо от въпроса дали обезщетението може да се счита за държавна помощ, трябва да бъде обсъден и въпросът за подходящия размер на това обезщетение.

10.1 Прогласеното в член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз право на собственост включва правото на лицата да използват собственото си имущество и да получават справедливо обезщетение при налагането на определени ограничения.

10.2 Компетентният орган в разглежданата област — Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (Министерство на околната среда и регионалното развитие) — твърди, че размерът на обезщетението не съответства на реално понесените загуби, тъй като основен фактор, който на практика оказва значение върху размера на изчисленото обезщетение, е например площта на рибните езера. В действителност, във формулата за изчисляване на обезщетението не се отчита количеството на изядената риба, т.е. какъв е мащабът на реалните вреди върху аквакултурите.

10.3 Настоящият съд счита, че обезщетението за ограничаване на правото на собственост трябва да бъде реално и ефективно, с други думи — че трябва да се гарантира подходящо обезщетяване на реално понесените загуби. Директива 2009/147 не засяга въпроса относно обезщетението, но предвижда, че за да предотвратят сериозни вреди върху рибните стопанства, държавите членки могат да предвидят дерогации от изискванията на посочената директива.

Според настоящия съд, макар да е вярно, че държавите членки разполагат със свобода на преценката за постигането на равновесие между подходящата защита на птиците и гарантирането на икономическите интереси, вярно е също, че на територията на Европейския съюз е възприето едно концептуално сходно решение на ниво принципи що се отнася до подходящото обезщетение, произтичащо от задължение, наложено с правен акт на Съюза.

10.4 Досегашната практика на Съда на Европейския съюз относно тълкуването и прилагането на член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз не предоставя ясен отговор на този въпрос.

11 С оглед на изложените съображения Върховният съд счита, че е необходимо да сезира Съда на Европейския съюз, за да се изясни по какъв начин трябва да се прилагат правилата относно държавните помощи и обезщетенията, които се предоставят за спазване на ограниченията, наложени с разпоредби на правото на Съюза.

Диспозитив

На основание член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз, l'Augstākā tiesa (Senāts) (Върховен съд, Латвия)

определи

Отправя до Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

- 1) Прогласеното в член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз право на справедливо обезщетение при ограничаване на правото на собственост допуска ли обезщетението, предоставено от дадена държава във връзка със загуби, причинени на аквакултурите в зона от „Натура 2000“ от страна на защитени птици съгласно Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици, да бъде значително по-малко от размера на реално понесените загуби?
- 2) Представлява ли държавна помощ по смисъла на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз обезщетението, предоставено от дадена държава във връзка със загуби, причинени на аквакултурите в зона от „Натура 2000“ от страна на защитени птици съгласно Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици?
- 3) При утвърдителен отговор на втория въпрос, приложим ли е спрямо обезщетение като разглежданото в главното производство таванът от 30 000 EUR за помощта de minimis, установен в член 3, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 717/2014 на Комисията от 27 юни 2014 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis в сектора на рибарството и аквакултурите?

Спира производството до постановяването на решение от Съда на Европейския съюз.

[...] [посочване, че определението не подлежи на обжалване и подписи]